

Mitt första skådespel.

Färgskimrande, drömmuppfyllda ungdom! Härliga tid, då man är sexton år, då fantasien målar framtiden i idel guldglans, då intet synes svårt och omöjligt, och intet mål för högt att icke kunna hinnas. Denna härliga, fantasifyllda tid är helt visst den skönaste i en människas lif och förmår ännu i ålderns höst, då vårt hår börjat gråna och lifvets missräkningar lagt sin isskorpa kring sinnet, att locka fram ett mildt leende på våra läppar och väcka till lif en solstråle, ehuru matt, i vårt öga, som påminner om vår ungdoms maj med alla dess späda vårblomster.

Hur mycket stort och skönt och ideelt ha vi icke litet hvar af oss drömt vid denna ålder! Hvem skulle icke blifva något utmärkt i världen, en mänsklighetens välgörare, en stor skald eller diktare, eller en ädel konstnär, som skulle kunna

förljufva det mänskliga lifvet! Eller ock kanske den, som i sina ådror kände blodet brusa med vild fart och att den unga kraften spände muskler och senor, drömde sig såsom hjälte på slagfältet under segerfanor, till förtryckta folks försvar och återupprättelse. Hvad helst vi drömde — något skönt och ljuft var det, och sagobilderna badade sig i himlens klara ljusfloder.

Jag sitter här nu, redan åldrad och böjd, och får fatt i ett gammalt gulnadt manuskript, hvilket jag skref vid femton, sexton års ålder. Jag bläddrar däri och läser och ler, men på samma gång vaknar minnet af de känslor och de stolta drömmar, som behärskade mig under det jag skref detsamma. Ja visst — *så* var det — jag skulle ju blifva en stor, ryktbar författare. Jag hade läst åtskilligt af Shakespeare och Schiller, och *dem* ville jag likna. De skrefvo för scenen, och den vägen var nog den bästa och genaste för att blifva känd öfver all världen. Således skulle jag skrifva ett stort skådespel som naturligtvis genast skulle göra lycka och förskaffa sin författare ära och namn. Man är föga blygsam vid sexton år. Konsten var nu blott att finna ett lämpligt ämne med historisk bakgrund — men därmed torde icke blifva så svårt.

Hvilka af den tidens pojkar ha icke slukat gamle Alex. Dumas »historiska» romaner med glupande aptit. Jag tror för öfrigt att de smaka

ännu i dag. Jag för min del hade läst dem flere gånger om, i synnerhet »De tre musketörerna», »Miladys son» och »Vicomte de Bragelonne», och denna senare läste jag nu om ännu en gång, och när det var gjordt — hade jag idén till min pjäs klar. Den episod, där Aramis-chevalière d'Herblay, biskop i Vannes, söker befria den hemlighetsfulle Marciali, som utgifves för Ludvig XIV:s tvillingbror, från Bastiljen samt uppsätta denne på sin broders tron, skulle utgöra hufvudintrigen i mitt drama, hvilket af lätt begripligt skäl sålunda fick titeln »*Järnmasken*», hvilken jag tyckte vara väl funnen och tillräckligt spännande.

Med gladt mod gick jag till verket. Jag längtade till aftnarna, den enda tid som jag efter mitt dagliga, prosaiska arbete kunde ägna åt min litterära sysselsättning, men det hindrade ej att jag under dagens id dock i hufvudet flitigt utarbetade mina figurer. Jag hade så mycket förstånd att jag helt och hållet lade romanen, originalet, å sido, sedan jag väl utarbetat planen, för att icke komma i frestelsen att göra plagiat i dialogen, något som jag sedan väl fann att jag ändå gjort mig skyldig till. Men mitt allvarliga uppsåt var dock att vara fullt själfständig och — originel.

Hur jag plitade och skref till långt in på nätterna — och hur jag deremellan låg tillbakalutad i stolen och drömde om mitt skådespels första framförande å scenen! Så här ungefär

voro mina tankar: Pjäsen uppföres naturligtvis på K. Stora teatern, hvartill biljetterna äro utsålda flere dagar förut. De förnämsta artisterna vid teatern uppträda, ty författaren har själf bestämt rollfördelningen. En andlös tystnad råder i salongen, ända till dess konungen och hela hofvet inträda, då folksången uppspelas. Författaren sitter själf med mor och syskon i en griljerad loge. Så flyger ridån i höjden och skådespelet börjar, scen efter scen, akt efter akt går och intresset stiger, skådespelarne äro alla förträffliga i sina roller och bli inropade efter hvarje aktslut. Författarens hjärta klappar af fröjd! Han har icke misstagit sig om sin kallelse. Själfva konungen nickar allt emellanåt bifallande. Nu kommer den sista stora, spännande scenen, då de båda »bröderna» stå inför hvarandra och den *verkliga* konung Ludvig med förkrossande majestät utbrister: »Känner man icke mera igen sin konung?» hvarvid musketörkaptenen d'Artagnan lugnt framträder till den arme Marciali, lägger sin hand på hans axel och säger: »Min herre, jag arresterar er!» Nu brister jublet ut — under det medlidandets tårar följa den olycklige fången. Ridån faller och skallande rop höras på författaren — hvilken dock är för anspråkslös att nu framträda. Kritiken blir också idel beröm och uppmuntran.

Ja, så där kan en stackars öfverspänd gosse drömma och fantisera, när han är sexton år.

Efter månader af arbete var äntligen kon-

sectet till mitt skådespel färdigt, och nu skulle jag taga itu med renskrifningen. Jag skaffade mig det finaste af Bikupans skurna skrifpapper och på detta plitade jag nu så fulländadt jag kunde mina drömmars verk. Det blef en tjock lunta. Så här såg titelbladet ut — med den af mig föreslagna rollfördelningen.

Järnmasken.

Historiskt skådespel i fem akter och nio tablåer, af (namnet utsatt), efter en idé af Alex. Dumas.

PERSONERNA.

Ludvig XIV, konung af Frankrike	Hr Sundberg.
Maria Theresia, hans gemål	Fru Swartz.
Anna af Österrike, hans mor	Fru Hedin.
Marciali	Hr Swartz.
Chevalier d'Herblay, biskop af Vannes	Hr Fredrikson.
D'Artagnan (60 år) musketör- kapten.....	Hr Dahlqvist.
De Baisemeaux, guvernör på Ba- stiljen.....	Hr Uddman.
Aimy, hans dotter.....	Mlle Dahlqvist.
Tony, fångvaktare	Hr Norrby.
Herrar och damer vid hofvet. Musketörer, lifgardister, betjänter m. fl.	

Så låg då det prydliga manuskriptet fullständigt färdigt och nu gällde det blott att aflämna detsamma. Till att börja med ganska säker på min sak, klädde jag mig så väl min garderob tillät mig, tog min digra pappersrulle

under armen och begaf mig till K. teatern. När jag närmade mig det ärevördiga konståmplet, började dock hjärtklappningen — men jag tog mod till mig och letade mig upp för trapporna från Arsenalsgatan till kansliet. Där var ganska mycket folk före mig, hvilka alla väntade på audiens hos teaterchefen, friherre Eugène von Stedingk. Den själsäkre kanslivaktmästaren skref upp mitt namn på en lista och bad mig sitta ned tills min tur kom. Väntan blef ganska lång, men slutligen kom min tid, och på ganska skräla ben stod jag slutligen inför den elegante, älskvärde och kvicke baron Stedingk. Jag presenterade mig och framförde mitt ärende och teaterchefen betraktade mig leende genom sina guldbågade glasögon samt sade sedan fint skämtande, i det han vecklade upp manuskriptet:

»Ser man på bara — skådespel i fem akter! Det kan man kalla att börja tidigt. Hur gammal är min unge vän?»

»Sexton år!»

»Nå, då bör man hinna gå långt såsom författare. Ja, teaterns litteratörer skola få det nöjet att läsa ert opus, och som reglementet förunnar dem två månader till detta arbete, så skall efter nämnda tid svar kunna afhämtas. Farväl!»

Jag bugade mig och gick. Nedkommen på gatan, gick det ännu kring i mitt hufvud. Två månader! — hvilken oerhörd lång väntan för

ett sextonårigt sinne! Men jag fick ge mig till tåls.

Min sysselsättning under denna väntetid var att noggrannt gå igenom mitt koncept, och ju fler gånger jag läste det dess fler svagheter och till och med löjligheter upptäckte jag i mitt hemska drama, hvilka gjorde mig rent af förtviflad. Min förra tvärsäkerhet var som bortblåst och i stället växte tviflet alltmera. När de två månaderna voro gångna, kände jag mig som en riktig hare och beslöt för att undgå all chikan att icke afhämta något svar. Hade jag misstagit mig och min nya uppfattning skapats endast af rädsla — var mitt skådespel antaget, så fick man väl *trumma* efter mig i tidningarna. Men ingen trumning hördes af, och den stackars författaren kände sig ytterst enkel. Först då friherre v. Stedingk afgått som teaterchef och hofmarskalk Erik af Edholm kommit i stället, vågade jag åter visa mig på K. teaterns kansli — men då icke i egenskap af skådespelsförfattare, utan som adertonårig teaterlev, hvilken skulle kvittera sina grofva tjänstgöringspengar.

*
*
*

Flere år därefter var jag, då ung engagerad aktör vid de k. teatrarna, inbjuden att delta i det glada kotteri af skådespelare, som då och då samlades inne på Du Nord, och till hvilket hörde sådana kända personligheter som

Daniel Hwasser, Oskar Wijkander, Svante Hedin, Gustaf Fredriksson, Axel Elmlund m. fl. Man skålade och berättade historier och bland annat föll talet på teaterns arkiv och dess skatter. Oskar Wijkander yttrade då att bland det roligaste han visste var att se igenom de refuserade arbeten, där funnos, hvaribland flere voro verkliga pekoral. Bland annat hade han för flere år sedan fått fatt i ett stort skådespel, som bar titeln »Järnmasken», troligen författadt af någon romanesk skolpojke, och läsningen af denna pjäs hade hindrat honom att sofva en hel natt.

Jag kände att jag blef röd upp i ögonen, men dolde min förlägenhet i det jag tömde mitt punschglas. Jag teg emellertid med hvad jag visste om saken.

Och det är historien om mitt första skådespel, som helt visst ännu i dag hvilar bland de dammiga luntorna i K. teaterns arkiv.
